

Marta Roqueta: “Molts periodistes espanyols s’han abonat a l’estratègia de «lawfare»”

written by Mercè Feliu | 9 de maig de 2018

Marta Roqueta. Analista de gènere i periodista. Fundadora i editora de la revista digital Zena, sobre cultura popular amb perspectiva de gènere.

Com a periodista, què en penses del tractament informatiu del procés català que s’està donant per mitjans de l’Estat espanyol?

Els periodistes espanyols han d’oferir una visió espanyola del que passa a Catalunya. Per fer-ho amb honestedat, han de reconèixer els biaixos que emanen de l’experiència de ser espanyols. El règim del 78, per legitimar-se, va crear un relat feliç al voltant de la promesa de la democràcia assegurada mitjançant la Constitució, que es representava com la voluntat de tot el poble espanyol de deixar enrere un passat traumàtic per construir un futur millor. El problema és que, com s’ha vist, aquest relat feliç, a la pràctica va suposar el blanqueig del franquisme, així com la submissió de les nacions espanyoles no castellanes.

Els mitjans de comunicació van contribuir a fer que aquest relat fos hegemònic, així que és comprensible que, en un moment en què apareix un moviment com l’independentisme, que qüestiona amb tanta força la Constitució espanyola, els mitjans decideixin atacar-lo.

A això s’hi ha de sumar el fet que l’Estat espanyol ha optat per combatre l’independentisme amb una estratègia de *lawfare* (*law warfare*), és a dir, la utilització del sistema jurídic

per atacar un enemic que ha estat prèviament deshumanitzat. El que em sap greu com a periodista és que molts periodistes espanyols s'hagin abonat a l'estratègia de *lawfare* sense ni plantejar-se les conseqüències que això implica per a la professió. Si no ho han fet és, en part, perquè al periodisme espanyol en general, fins i tot en mitjans que no participen de l'estratègia de l'Estat, no hi ha hagut fins ara una reflexió conscient sobre com la visió castellana-cèntrica que domina la idea hegemònica sobre l'espanyolitat influeix en la forma d'exercir la nostra professió. Ara bé, me n'alegro de veure que, fins i tot dins de mitjans que s'han sumat a l'estratègia estatal, hi ha iniciatives, com la de Mujeres RTVE, dedicada a exposar casos de mala praxi periodística.

¿Per què els espanyols "compreu" la deshumanització dels catalans, venent-nos com a violents, quan no s'ha trencat ni una paperera; com a sectaris, quan es promou constantment el diàleg i la democràcia?, és únicament i exclusivament responsabilitat dels mitjans informatius o hi ha quelcom més en termes sociològics?

Bona part de la ciutadania espanyola, i aquí hi inclouré una bona part de la catalana, ha interioritzat el relat del règim del 78. Sigui via mitjans com via altres expressions culturals o institucionals. Entenc que moltes persones considerin l'independentisme com una amenaça, perquè en certa manera ho és quan qüestiona la forma en què has vist el món fins ara i, en conseqüència, com t'has pensat a tu mateixa i a les altres persones en relació a tu mateixa. I això pot ser un procés que trasbalsa molt, i més en el cas de la identitat espanyola hegemònica, construïda basant-se en la primacia de la nació castellana enfront de les altres, presentades no només com a secundàries, sinó com a problemàtiques per a la convivència i poc modernes, és a dir, que contenen totes aquelles pulsions nacionalistes que van portar Europa a la desgràcia.

Per altra banda, vivim en una època en què les tecnologies de la informació i la comunicació tenen una major capacitat per

reforçar les creences que fan que les persones se sentin identificades amb el seu grup de pertinença.

Hi ha un biaix entre l'espai comunicatiu espanyol i el català? La independència ja ha començat en els mitjans? Quina creus que serà l'evolució d'ambdós espais?

M'és impossible predir el que passarà, no sé com evolucionaran. El que sí que crec és que l'estat actual dels mitjans de comunicació és tant un reflex de què passa a la societat catalana i espanyola com una de les causes. El que trobem a Catalunya i, en menor mesura a Espanya, és una lluita entre diverses maneres d'entendre el país per fer hegemònica la seva visió. I en això els mitjans de comunicació hi tenen un paper.

No penso que hi hagi una escletxa entre els mitjans espanyols i catalans perquè, per exemple, la línia editorial de dos mitjans catalans com són *Crónica Global* i el *Punt Avui* no poden ser més oposades. Penso que, com que els mitjans catalans i espanyols s'alineen en funció de les diferents cosmovisions en disputa, més que dos bàndols separats per un precipici, el que hi ha és una mena de gradació de posicions.

Com especialista en temes de gènere, què en penses dels atacs que han rebut les dones independentistes, especialment Carme Forcadell i Anna Gabriel?

En molts conflictes entre societats marcades per relacions de gènere dominades per homes, les dones són un camp de batalla. En el cas del conflicte entre Catalunya i Espanya, tant l'independentisme com l'unionisme han emprat el masclisme del rival per desacreditar-lo. Quan Albiol fa comentaris masclistes, els independentistes se li llancen a sobre; l'endemà del 8 de març es van filtrar els comentaris masclistes de Lluís Salvadó. Les dones polítiques no han estat exemptes d'aquesta batalla. És una posició ambivalent, ja que com a polítiques són actors polítics, però a la vegada, per la seva condició de dones, són objectes polítics.

Una posició interessant és la de l'equidistància, que a vegades ha emprat el gènere per presentar el conflicte com una lluita entre homes, fet que invisibilitza les relacions d'opressió nacionals.

La sentència de la Manada i altres mostra una Espanya clarament patriarcal i masclista. Veus compromís des de la República Catalana per abolir aquest patriarcat?

Catalunya és una de les comunitats autònomes que menys ordres de protecció per violència masclista dicta, així com una de les que menys alcaldesses té. Malgrat que alguns articles estan suspesos pel Tribunal Constitucional, tampoc hi ha un compromís institucional per aplicar la llei d'igualtat aprovada pel Parlament.

Construir un estat nou implica que, en el procés, pots examinar com els mecanismes estatals sustenten les opressions per raó de gènere i, en conseqüència, actuar-hi per eliminar-les i substituir-les per les bases per a una societat igualitària. Però per fer-ho has de voler-ho. A Catalunya hi ha associacions feministes compromeses amb la independència que estan treballant de valent perquè així sigui, però quant a partits, institucions i societat queda molta feina per fer.